

moderne architectuur verrijzen kon, waarmee de vorige eeuw werd afgesloten. In '97 kreeg Berlage de opdracht voor het bouwen van de Beurs, die de grootste toegangspoort naar onze tijd zou vormen.'

Bedenkt men dit, dit gemeenschappelijk ideeën-fond, dat sedert de jaren negentig de kunstenaars en, men mag zeggen, de felstlevenden in dit ons kleine land bezielde en hun zelfs de illusie kon geven, dat Holland weer in de Europese beschaving een belangrijke en vooraanstaande plaats zou kunnen vervullen, althans op die gebieden, waar het land van ouds aan de spits had gestaan: de schilderkunst en tot op zekere hoogte de bouwkunst – had tenminste een Van Campen niet iets als een wonderwerk geschapen? – dan begrijpt men de gevoelens, die hen allen wel moesten bezielen, toen zij zagen dat met die geestesstroming in 't geheel geen rekening werd gehouden in de tweede stad des lands, toen het ging om de bouw van een nieuw Stadhuis, waar noch de hoofdstad, noch de Residentie aan konden denken.

Gevoelens van afkeer, minachting, woede zelfs, zoals die tot uiting kwamen in het grote gedicht van Albert Verwey en in nagenoeg alle organen die voor deze dominerende geestesstroming open stonden.

Woede en ergernis over machthebbers, één machthebber, die met dit alles geen rekening hield, die er niet bij hoorde, niet onder haar invloed stond, die – maar daarvan was niemand zich toen nog wel bewust – niets moest hebben van een architectuur, die in laatste instantie op de stelsels van Marx en Hegel berustte. Fel uitte zich die ergernis. Indien het niet verveelt wil ik u er nog wel een paar voorbeelden van geven.

De ook toen reeds zeer bekende criticus Cornelis Veth, schreef in november:

'In onzen tijd riskeert een architect zijn naam door het bouwen in een samengeflansten trant, als deze, door het bouwen in een volslagen onoorspronkelijken geest, speculeerend op de traditioneele bewondering voor Nederlandsch en Vlaamsch barok.

De Nederlandsche architecten zijn in den laatsten tijd gewoon dergelijke bewijzen van machteloosheid over te laten aan buitenlanders en het Vredespaleis, hoe fataal ook – het was in 1913 onthuld! – zal althans geen monument van Nederlandsche onmacht zijn.